

**OPȚIUNI PRIVIND DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI
ÎN PRIMUL DECENIU INTERBELIC, REFLECTATE
ÎN REVISTA „ANALELE STATISTICE ȘI ECONOMICE”**

CONSTANTIN IVANESCU

Cu o individualitate publicistică distinctă, „Analele Statistice și Economice” — ocupă un rol de prim rang între publicațiile pe teme economice, apărute în anii interbelici. Depășind caracterul unor prezentări reci, pur tehnice, ale unor date statistice sau de altă natură economică — acestea făcând obiectul altor zeci de publicații specializate pe domenii — revista a avut, printre membrii fondatori sau printre colaboratori, numeroase personalități ale vieții economice românești, ea impunându-și de la început un caracter doctrinar, alimentat cu sulețe de-a lungul celor 29 de ani de existență, de contribuții notabile în cimpul științelor economice, toate prezentate generos în paginile publicației.

Primul număr al revistei „Analele statistice și economice” a apărut la Iași, în ianuarie 1918. Titlul publicației n-a fost ales întâmplător: cu mai bine jumătate de veac în urmă, unul dintre cei mai de seamă economiști români care, în condițiile de atunci — au susținut și inflăcărat ideea creării unei industrii naționale, Dionisie Pop Marțian, editase două publicații — „Analele economice” și „Analele statistice” — considerate a fi primele periodice economice românești. Din nefericire, cu dispariția întemeietorului lor, au dispărut și cele două reviste. Peste mai mult de jumătate de veac, așadar, în condițiile extrem de dificile ale războiului, o mână de intelectuali, de economiști și-au luat răspunderea de a publica „o revistă — cum spune mai târziu profesorul Ion Angelescu, într-o ședință a cercului Analelor — căutînd să innodăm firul unei activități identice de acum mai bine de o jumătate de veac și să înviem Analele Statistice și Economice a/le/ lui Dionisie Marțian”¹.

Caracterul programatic al noii publicații a fost prezentat de primii ei fondatori — prof. dr. Ion N. Angelescu, mai târziu rector al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale, apoi economiștii Alexandru Cusih și dr. George N. Leon — în articolul ce deschide primul număr al revistei. Cititorul este avertizat că publicația își găsește rostul în ideea de a contribui „la o întrebuintare cît mai bună a întregii noastre bogății materiale precum și a tuturor puterilor noastre sufletești” și că, „independentă de orice interese de clasă sau de partid... este închinată numai intereselor economiei naționale românești”². Obiectivul acesta putea

¹ *Analele statistice și economice*, 1918, nr. 12, p. 14

² *Idem*, 1918, an. I, nr. 1, p. 1

fi atins printr-o observație atentă a realității economice din țară, dar și printr-o prezentare lucidă a noilor tendințe sau curente dinlăuntru sau din afară. Conștienți de necesitatea imperioasă a reorganizării pe baze noi a vieții economice și sociale după război, a cărui sfârșit iminent era prevăzut încă de acum, membrii redacției și-au propus crearea unei adevărate tribune programatice prin care, excluzând „zăngănitul micilor partini” și „deșartele ambiții”, să se concluzioneze la constituirea unei vieți sociale și economice, pe care n-au cunoscut-o generațiile anterioare și pe care România postbelică este îndrituită s-o construiască³.

Urmărind problematica articolelor revistei în primul deceniu postbelic se poate constata, cum este și firesc, o stăruitoare analiză asupra compartimentelor economiei naționale, a evoluțiilor postbelice: de la situația economică a țării în urma războiului mondial, la prezentarea producțiilor industriale sau agrare, unele comparative cu ale altor țări, la date și comentarii privind comerțul intern, la soluțiile ce trebuie căutate și apoi aplicate pentru asanarea situației dificile din care a ieșit țara după război, cronicile economice sau sociale, recenzii, etc. Această problematică este întregită însă prin consistente articole de specialitate, cronici, date statistice comentate, opinii în dezbatere ș.a., care reflectă o audiență susținută acordată problematicii economice externe.

Dată fiind complexitatea schimburilor comerciale internaționale postbelice, numeroasele interdependențe, unele mai vechi, altele cu totul noi, generate de noua situație politico-economică-geografică a lumii, se conturează în mod distinct și o abordare a acestor subiecte în paginile revistei, subiecte pe care — spre a crea un cadru sistematic cercetării noastre, le-am împărțit în mai multe seturi de probleme. Un prim set de probleme se referă la mutațiile survenite în anii postbelici în dezvoltarea economică a României, dar și pe continentul european, și, în acest context, în politica economică pe care în mod necesar va trebui s-o adopte România. După cum se știe, acest perimetru geografic, zguduit de cel mai sîngeros teatru de război, și-a pierdut din ce în ce mai mult supremația mondială politică, dar și economică în favoarea Statelor Unite ale Americii. Vechiul continent devine, pentru prima dată în istorie, marele debitor al noului continent⁴. În condițiile acestea, imperialismul european folosind adesea mijloace de presiune politică, dar și militară a căutat cu tenacitate, să-și creeze noi debușee de capital vizînd țările din sud-estul Europei, printre care și România.

Un alt set de probleme vizează stricto sensu, statistic, adăugînd uneori comentarii de mai mică sau mai mare întindere, aspectul cantitativ

³ *Idem*, 1918, an. I, nr. 12, p. 14

⁴ Datoria Europei față de Statele Unite precizează numărul 2—3/1920 al *Anulelor statistice și economice* — se urcă la sfîrșitul lunii ianuarie 1920 la suma de peste 25 miliarde franci. Dobînda pe care Europa o plătește anual Statelor Unite este de circa 4 1/4 miliarde franci. Presa engleză în frunte cu „Times”, a început să pledeze pentru o conferință internațională financiară care să discute chestiunea etalonară, recomandînd că numai o „Uniune internațională financiară” ar putea salva Europa de o catastrofă financiară (p. 28). Vezi, de asemenea, Jean Bonnefont Craponne, „La pénétration économique et financière des capitaux américains en Europe”. Paris, Labor, 1930, p. 43—143

al comerțului extern al României, pe de o parte, fie global, fie pe zone geografice sau țări, pe de altă parte.

Un al treilea set de probleme prezintă cititorului interesat economia unor țări din Europa, direcțiile politicii economice ale acestora, sugerînd posibilitățile de colaborare pe acest tărîm cu România, sau subiecte ce decurg din Tratatetele de pace cu privire la reglementarea tranzitului și libertății comerțului internațional.

Informații foarte utile pentru industria și mai ales pentru exportul, dar și pentru importul României din această perioadă, se constituie într-un alt set de probleme axate pe prețurile curente ale pieții mondiale la diferite produse — materii prime în special, la petrol, cărbune și lemne.

Problematica financiară nu poate fi despărțită, cum e și firesc, de cea general-economică. De aceea, atenția redacției revistei, a colaboratorilor ei, s-a îndreptat și asupra acestor aspecte cu multiple implicații ce formează, în clasificarea noastră, setul de probleme bugetare și valutar-financiare românești și general europene. Aceste probleme se constituie într-un barometru extrem de exact ce exprimă, pe o unitate mai mică sau mai mare de timp, situații economice și sociale concrete, conjuncturale sau mai stabile.

Un alt set de probleme, de mai mică întindere, dar important totuși pentru informația exactă pe care o oferă, analizează cîteva conferințe economice internaționale sau cu tematică apropiată, manifestări care — în principal — aveau menirea de a armoniza interesele părților, în ideea unificării economiei europene pe baze echitabile.

Diverse aspecte de ordin social, considerații teoretice asupra capitalismului postbelic formează, în sfîrșit, cuprinsul unui nou set de probleme desprinse din materialele publicate în revistă în rîstimp de zece ani.

Toate aceste tematici își au, firesc, importanța lor. Pentru structurarea acestui studiu însă, am considerat oportun să ne oprim mai insistent asupra unui *singur set*, de probleme, dar, pentru a oferi celor interesați puncte de reper în tematica celor șase rămase, la sfîrșitul studiului vom oferi toate titlurile grupate în celelalte seturi propuse.

Ne vom opri așadar la setul notat de noi în mod convențional cu cifra *unu*. El se referă, cum spuneam, la mutațiile intervenite după război, în dezvoltarea economică a României, dar și pe continentul european, la implicațiile acestora asupra schimburilor între state cu deosebire asupra comerțului extern al României, la analiza celor mai bune căi pe care va trebui să le adopte România în domeniul economic. Analiza tuturor acestor aspecte s-a făcut pornindu-se de la condițiile concrete ale situației postbelice dificile a economiei românești și ea a comportat din partea semnatarilor articolelor o studiere foarte atentă a realităților din țară înainte de a oferi soluții de ameliorare sau remediere.

Sesizînd greutatea prin care trece România în primii ani de după război, profesorul Ion Angelescu — ale cărui articole au imprimat de floare dată tonul luărilor de poziție ale revistei — opina că în situația dată, cu resursele slăbite ale națiunii, nu se va putea pune în funcțiune

edificiul economiei naționale și că o modalitate de ieșire din impas este recurgerea moderată la sprijinul altor economii naționale⁵.

Evaluând posibilitățile de producție agricolă sau industrială, autorul prognozează necesitățile de import ale României pentru anul 1919, la suma de 1 miliard 800 de milioane franci. Suma nu va putea fi rambursată curînd — dat fiind faptul că resursele agricole se dovedeau a fi neîndestulătoare pentru o populație mărită prin constituirea statului național unitar. De altfel, erau necesare eforturi și în direcția importului unui produs de care România a dispus dintotdeauna: semințe pentru semănături de primăvară căci condițiile neprielnice făcuseră în mare parte imposibile semănăturile în toamna anului 1918⁶.

Posibilitățile de export fiind minime, România trebuia așadar să cumpere pe credit. Și autorul consideră că singurul instrument valid care poate face creditul și care îl poate garanta este statul care „trebuie să intervină” căci „în lipsa completă a creditului industrial al negustorului, acesta să aducă creditul economiei noastre naționale, creditul public, și cu el să procure mijloace de plată”⁷.

Sistemul de procurare a acestor mijloace de plată — împrumutul extern consolidat și creditarea în cont curent — opinează autorul, trebuie însă să ducă la dezvoltarea țării și la mărirea capacității ei de plată, pentru că recurgerea la mijloace de plată externă, „fără nici un plan de acțiune economică productivă, aduce mult mai mari nenorociri decît suportarea mizeriilor momentane... Statul se înglobează în datoriile de zeci de miliarde, particularii, ale căror întreprinderi nu numai că n-au fost întărite, dar au fost ruinate prin acțiunea de anihilare a statului, suportă plata anuităților enorme... Valuta națională se va deprecia... și ne-am pregătit astfel pentru ruina economică sigură. De aceea, conchide autorul, „nu se poate îngădui împrumuturi externe astăzi decît pentru executarea unui plan hotărît de refacere și de consolidare a economiei naționale”⁸.

Cum acest plan autorul nu-l vede realizat într-o perspectivă imediată, cum specula după război proliferază fără limite, același autor se vede îndreptățit să atragă atenția că eforturile care trebuie depuse de întreaga națiune, pentru a pune temeliele unei vieți economice sănătoase sînt condiționate de două realități fundamentale: situația reală economică și socială din cuprinsul României întregite și cadrul internațional în care, necesarmente, ea este constrînsă să acționeze.

Pornind de la aceste imperative, profesorul Angelescu este de părere că singura modalitate de a imprima un făgaș viabil și stabil unei economii care, slăbită și dezorientată de război, își caută drumul propriu, este convocarea unui congres economic, ca „o sfătuire a conducătorilor practici ai vieții economice, pentru că hotărîrile lor vor impune în viitor linia de conduită a tuturor guvernelor”⁹. Cum acest congres se lăsa aș-

⁵ *Analele statistice și economice*, an 1919, nr. 1, p. 1. Articolul se intitulează „Creditul și datoria publică a României Mari, în legătură cu refacerea economiei naționale”

⁶ Numai în lunile ianuarie—martie 1919 au fost importate semințe în valoare de 6.757.166,96 lei. Vezi *Analele statistice și economice*, 1919, nr. 4, p. 9

⁷ *Analele statistice și economice*, 1919, nr. 1, p. 2

⁸ *Idem*, p. 6

⁹ *Analele statistice și economice*, 1919, nr. 7—8/1919, p. 24

teptat, același autor, secondat de cîțiva destoinici colaboratori vor încerca în numerele viitoare ale *Analelor* să stabilească prioritățile în dezvoltarea țării, căci după propria sa expresie, o politică economică viabilă necesită „utilizarea maximă și optimă a bogățiilor țării și energiei poporului”¹⁰. Trecînd la o analiză amănunțită a firelor conducătoare ale politicii economice a României întregite, autorul analizează, realist, mai întii izvoarele bogățiilor țării, posibilitățile de canalizare ale energiilor poporului și sistemul de activitate economică care s-ar impune în faza de atunci a dezvoltării țării.

Una din întrebările care apare adesea în materialele revistei este cea formulată și în acest articol pe care autorul l-a intitulat „Politica economică a României Mari: Stat agrar sau industria?”¹¹. Pentru a stabili echilibrul bugetului comercial al țării, obiectiv urmărit de altfel de toate națiunile Europei, autorul recomandă să se producă o cantitate din ce în ce mai mare de mărfuri în interior, prin crearea unor ramuri industriale care să permită reducerea imensului import de produse industriale. O altă condiție care se impune este mărirea valorii exportului românesc, prin valorificarea superioară a bogățiilor solului și subsolului, și prin oferta de produse manufacturate partenerilor străini, în loc de materii prime și cereale, ca pînă atunci. Concluzia autorului este exprimată concis: „sîntem siliți să industrializăm România Mare și... să luăm loc alături de marile popoare moderne, colaborînd cu ele la progresul economic și tehnic general”¹¹.

Considerînd că societatea românească postbelică are nevoie de o staționare firească a unei ordini sociale noi, profesorul Angelescu a ținut în parlament, în vara anului 1920 un discurs care, reia în termeni vehemenți, ideile sale expuse în articolele publicate anterior în revistă. Intitulîndu-și expunerea „Îndrumări în politica economică a României”, autorul se gîndește la opera reformatoare pe care este chemată s-o îndeplinească întreaga națiune căci „revendicările maselor dinainte de război și mai ales deziluzia ce o încearcă după război, ne impun o reviziune a raporturilor sociale existente”¹². Această ordine socială însă nu se va putea obține prin măsuri sau legi izolate, cerute de indivizi interesați: ea necesită *un sistem de reforme și legiferări*, care, dincolo de „porniri pătimașe de ură” sau „impresiuni naive”, trebuie să țină cont de interesul național.

Exponent al partidului liberal și al ideologiei acestuia, profesorul Ion Angelescu s-a transformat în unul din principalii teoreticieni ai doctrinei „prin noi înșine”. Analizînd în fața deputaților politica economică mondială și consecințele ei, autorul opinează just că România nu va putea să înainteze în direcția progresului independent de politica mondială, care, în ultimă instanță, se confundă cu cea economică. În acest context, izvoarele de energie ale națiunii, cărbunele, petrolul și alte bogății naturale, nu trebuie înstrăinate căci „politica mondială față de aceste produse... ne impune o anumită politică economică românească...; nu ne

¹⁰ *Politica economică a României Mari*, în *Analele statistice și economice*, 1919, nr. 9—10, p. 1

¹¹ *Ibidem*, p. 7

¹² *Îndrumări în politica economică a României*, în *Analele statistice și economice*, 1920, nr. 7—8, p. 2

este îngăduit să ducem politica porţilor deschise¹³. Observator atent a situaţiei economice mondiale, profesorul Angelescu transferă în paginile *Analelor* toate consideraţiile sale, cu precădere pe acelea pe care le consideră a viza direct factorul de decizie în politica economică românească. În numărul dublu, pe ianuarie—februarie 1922 al *Analelor*, el prezintă câteva puncte de vedere despre politica economică mondială şi interesele României, surprinzând trei aspecte ale acesteia: străduinţele Franţei alături de foştii aliaţi de a se reface economic deplin în dauna puterii economice a Germaniei, lupta acerbă dintre Anglia şi S.U.A. pentru supremaţia economică mondială şi în sfârşit, rivalităţile economice generate după război între ţările cu valute ridicate şi cele cu valute depreciate¹⁴. Acest din urmă aspect cu consecinţe defavorabile pentru economia României este tratat în extenso, autorul prezentând mai întâi rezultatele practice nule ale unei conferinţe economice internaţionale pentru ţările cu valută depreciată, conferinţa convocată de Societatea Naţiunilor, — cea de la Bruxelles din 24 septembrie 1920. Având intenţia de a da un impuls vieţii economice europene postbelice şi de a însănătoşi finanţele publice printr-o schimbare a sistemului monetar, conferinţa s-a transformat într-un for de recomandări platonice pentru restabilirea echilibrului bugetar prin mărirea producţiei interne şi prin încetarea sau reducerea emisiunilor de bilete de bancă — principii pe care autorul le consideră elementare şi pe care oricine le poate găsi într-un tratat de economie publică. Analizând politica economică a României în primii trei ani după război, autorul consideră că s-a procedat greşit cedînd şi concesionînd părţi din izvoarele de bogăţie ale ţării, căci, în felul acesta s-a ajuns la aservire economică. Statul sau particularii nu-şi pot onora angajamentele, iar valoarea valutei scade pînă la cele mai mici limite¹⁵.

Vehemenţa judecăţilor autorului este foarte evidentă într-un alt lung articol găzduit de *Analele Statistice şi Economice*, din iulie—august 1923, intitulat sugestiv: „Politica economică a României în conflict cu politica economică imperialistă”. Profesorul Angelescu opinează de la început că a ţine seama de politica economică mondială nu înseamnă a o urma sau a se supune neconditionat tendinţelor ei şi „datoria conducătorilor oricărui popor care nu înţelege să fie aservit, este de a-şi impune o direcţie potrivită cu interesele acestuia, indiferent dacă este în armonie sau în conflict cu tendinţele politicii economice mondiale”¹⁶.

¹³ *Ibidem*, p. 4

¹⁴ *Politica economică mondială şi interesele României*, în *Analele statistice şi economice*, 1922, nr. 1—2, p. 1—9

¹⁵ Deficitele bugetare ale primilor trei ani de după război erau impresionante. Datoria publică internă şi externă s-a ridicat la 16,2 miliarde lei, reprezentînd mai mult de trei pătrimi din totalul datoriei publice a României la data de 1 aprilie 1921. În plus, emisiunea Băncii Naţionale folosită pentru acoperirea golurilor bugetare ale statului a crescut de la 2.489 milioane lei în 1918, la 15 miliarde în 1922. Deprecierea leului s-a intensificat în cele două direcţii: faţă de mărfurile pieţii interne şi în raport cu valutele străine. (Vezi Costin C. Kiriţescu, *Sistemul bănesc al leului şi precursorii lui*, Bucureşti, 1967, Ed. Academiei R.S.R., vol. II, p. 290—291. Vezi şi *Analele economice şi statistice*, 1929, nr. 9—10, p. 46)

¹⁶ *Analele statistice şi economice*, 1923, nr. 7—8, p. 114

Subliniind că România nu va putea fi aservită nici unei puteri sau constelații de puteri — și aici, subscriind ideologiei partidului liberal din care făcea parte, — profesorul Angelescu atenționează pe cei care promovau politica porților deschise că un „capital străin nu ne ajută, ci se ajută pe sine“, pentru că „prin definiția și esența lui, capitalistul nu este un umanitarist ci ar fi o glumă să i se spună că vine pentru opera de binefacere“¹⁷.

Atunci când autorul se exprimă împotriva capitaliștilor străini pe care și identifică adesea — în articolul citat, — cu exponenți ai unei politici economice imperialiste, el se gîndește în primul rînd la pericolul pierderii pozițiilor privilegiate ale burgheziei autohtone. În acest fel trebuie înțeleasă și afirmația sa, conținută în același articol, după care o aver-nune firească împotriva politicii economice imperialiste trebuie să se ridice din rîndurile acelor care, urăsc capitalismul cu toate urmările lui... și luptă pentru întronarea unei alte ordini economice¹⁸.

O concluzie importantă se desprinde din considerațiile, socotim juste ale autorului, exprimate în articolul citat: „pentru noi n-au nici o valoare și nici o utilitate o tehnică economică mai dezvoltată și o viață universală mai bună, cîtă vreme ea se realizează cu prețul distrugerii sau slăbirii economiei noastre naționale. Și slăbirea economiei naționale se aduce — continuă autorul — prin răpirea sau acapararea de către alții a bogățiilor de orice fel ale țării și prin secătuirea muncii și degenerarea fizică a poporului“¹⁹.

Trebuie precizat poate aici, că principalul redactor-fondator al *Analelor Statistice și Economice*, același profesor Angelescu, a devenit în acești ani ai primului deceniu interbelic unul din exponenții cei mai importanți ai unui gen de militantism economic național, idee pe care am analizat-o, cel puțin în parte, în cadrul acestei prezentări. El avea de altfel și girul poziției de rector al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale precum și acela de secretar general al Ministerului Industriei și Comerțului. Poziția sa este și mai clară într-un articol apărut în primul număr al *Analelor Statistice și Economice* pe anul 1925. Articolul, tradus și în limba franceză în coloanele aceleiași reviste, are menirea de a-l face accesibil pe plan internațional. Opinind că dezvoltarea firească a economiei naționale presupune o cunoaștere neîncetată a producției interne, mărirea puterii de cumpărare a monedei naționale, utilizarea întregii capacități de muncă a poporului, autorul ia în considerare și alte măsuri care ar trebui să se constituie într-o așteptată politică economică deasupra oricăror „constelații politice“ oricît de stabile ar fi ele:

a) micșorarea valorilor ce se plătesc ca dividende la capitalul străin plasat în România; prin urmare, trecerea în miini românești a unei părți cît mai mari din capitalul străin investit în întreprinderile economice din România;

b) menținerea sau chiar micșorarea unităților ce se plătesc la împrumuturile contractate cu străinătatea. La acest capitol se revine la ideea

¹⁷ *Ibidem*, p. 115

¹⁸ *Ibidem*, p. 115

¹⁹ *Ibidem*, p. 123

exprimată în mai multe rînduri și anume aceea că împrumuturile externe nu sînt mijloace de refacere economică durabilă și, de aceea, trebuie evitate, cînd, prin apelarea la ele, este amenințată însăși existența sau independența țării;

c) reducerea cheltuielilor neproductive spre exemplu, a cheltuielilor făcute de către cetățenii români în străinătate;

d) mărirea capacității de transport pe uscat și mai ales pe mare. Serviciile de transport pe care le-ar putea face statul român ar putea aduce mari foloase prin veniturile puse la dispoziția economiei naționale²⁰.

Un important domeniu al relațiilor comerciale cu străinătatea — exportul — a stat în atenția revistei. Este meritul semnatărilor articolelor pe această temă să fi prezentat diversele tendințe ale comerțului internațional și, în acest fel, să facă recomandări pentru ameliorarea exportului românesc, într-o perioadă cînd lupta pentru acapararea de noi piețe de desfacere, de menținerea lor, devenea din ce în ce mai acerbă.

În articolul intitulat „Despre organizarea exportului“ Constantin Karada se referă la dezideratul înființării unei organizații de comerț exterior care să aibă mai multe îndatoriri. În primul rînd instituirea și întreținerea unui serviciu consular și comercial perfect adaptat noilor condiții ale schimbului internațional²¹. Notăm că același autor este cunoscut în epocă pentru străduințele sale de a pune bazele teoretice ale organizării unor astfel de instituții, semnînd cele două broșuri: „Cîteva considerații asupra serviciului Consular Român“ și „Organizarea comerțului exterior“, apărute în 1923 și respectiv 1925.

Apoi, perfectarea unui sistem de convenții sau tratate comerciale și tarife de transport avantajoase, urmînd un plan unitar, „cu metodă“ și nu în mod sporadic și izolat, o propagandă și un efort constant avînd drept scop de a intra pe piețe noi și de a menține acolo prin subscrieri de două cerințe de bază: a). o concentrare a forțelor naționale, exportatorii trebuind să lucreze prin intermediul unor centrale bine organizate și b). printr-o standardizare a produselor, o chestiune considerată de autor drept „capitală“ și mult neglijată pînă atunci²².

Incepînd cu primul număr dublu din anul 1926, revista își schimbă profilul și formatul, anunțînd acest lucru cititorilor printr-o notiță sumară publicată pe frontispiciul paginii întîii: „la începutul celui de-al IX-lea an de existență al „Analelor“, direcțiunea revistei noastre a hotărît apariția într-un nou format, dînd în același timp o mai mare dezvoltare tuturor chestiunilor economice românești și publicîndu-le și în limba franceză“. Din acest motiv, dar fără a-l comenta, titlul revistei este inversat din *Analele statistice și economice* el devine *Analele economice și statistice*.

²⁰ *Balanța plăților externe a României în legătură cu politica sa economică*, în *Analele statistice și economice*, 1925, nr. 1—2, p. 20—21

²¹ Sînt cunoscute preocupările României în direcția propagandei comerciale în această perioadă, de la crearea de agenții comerciale în străinătate, participarea la fișuri internaționale, editarea de broșuri, etc. În anul 1921 România avea în străinătate 17 agenții comerciale în 15 orașe din 15 țări. (Vezi I. Puia, *Relațiile economice externe ale României în perioada interbelică*, București, Ed. Academiei, 1991, p. 82—83)

²² Vezi *Analele statistice și economice*, 1925, nr. 7—8, p. 24

Constantin Karadja, autorul citat mai sus, revine, în numărul pe iulie-august al *Analelor* cu câteva considerații privind caracteristicile comerțului mondial de după război și învățămintele practice ce se desprind. O prelegere cu această temă a fost făcută de autor la Universitatea populară din Vălenii de Munte, la 26 iulie 1926.

Transportul rapid și sigur a scurtat enorm distanțele — este de părere autorul. Acestuia trebuie să i se asocieze noile tehnici de conservare a produselor alterabile, altfel imposibil de valorificat altă dată. Alte condiții ale comerțului extern eficiente sînt date de exigența cumpărătorului care dorește o marfă de calitate uniformă, cu alte cuvinte standardizată. Sînt idei, care astăzi, fac parte din programele de management.

Adept al unui comerț liber, neprotecționist, autorul criticînd măsurile vamale luate de guvernul liberal, și înscriindu-se astfel între adepții „porturilor deschise“, întrevede, însă, cu claritate, liniile directoare ale unui progres economic așteptat: întrebuițarea rațională a creditelor, creșterea producției pe cap de locuitor, menținerea stabilității monedei naționale, o balanță comercială activă²³. „Numai dacă vom ține seamă de toate transformările — conchide autorul —, de mișcările prețurilor, conjuncturile, posibilitățile de plasare și de cumpărare a mărfurilor, legislațiile vamale și dacă ne adaptăm condițiilor dominante, chiar dacă acestea cer uneori renunțări... vom putea deveni un factor puternic pe piețele Europei“²⁴.

Acelasi Ion Angelescu se ridică într-un articol publicat în numărul 1—2 pe anul 1927 al *Analelor*, împotriva celor care destinau României caracterul de țară eminentamente agricolă sau celor care, mai ales după reforma agrară, propuneau primatul agriculturii, teză a doctrinei țărănești²⁵. „Cu ce vom avea noi să plătim datoriile și anuitățile crescînde, și în plus, importul atît de mărit, prin părăsirea industriilor concurate și neapărate?“ În cazul renunțării la ele, României „nu i-ar rămîne decît să se înglobeze economică în altă țară cu care să alcătuiască o economie integrată cu toate ramurile economiei“²⁶. Susținînd cu tărie astfel de teze, revista și-a ridicat glasul împotriva ideilor dinăuntru de cedare în fața capitalului și concurenței străine dar și împotriva celor din afară de dominație și acaparare prin imixtiunea finanței internaționale. Este o referire directă la așa numitul *Manifest al bancherilor* care a declarat că nu se vor mai acorda împrumuturi țărilor care nu vor aplica liberul schimb, porturile deschise, și care nu procedează la devalorizarea și stabilizarea imediată la nivelul cursurilor monetare existente la acea dată. „Este o amabilă invitație la sinucidere a persoanelor debitoare, sărace în capital mobil și cu valutele depreciate“, scrie profesorul Angelescu, concluzionînd că „zonă de influență a vreunei mari puteri, ori care ar fi ea, nu putem și nu trebuie să fim“²⁷.

²³ Vezi *Analele economice și statistice*, 1926, nr. 7—8, p. 54

²⁴ *Idem*, p. 56

²⁵ Vezi C. Garoflid, *Părerii economice și financiare*, București, 1927, p. 6—7.

²⁶ Vezi și V. Madgearu, *Agrarism*, București, 1927

²⁷ „România și actuala politică economică internațională, în *Analele economice și statistice*, 1927, nr. 1—2, p. 6

²⁸ *Idem*, p. 13

Este de remarcat, de asemenea, străduința *Analelor* de a prezenta cititorilor săi probleme ale economiei mondiale care, spre sfârșitul deceniului al III-lea al secolului nostru, erau dominate, în mare măsură, de ascensiunea puternică a industriilor americane și, implicit, de un sistem complex protecționist.

Din punct de vedere economic așadar, Alexandru Topliceanu consideră într-un articol intitulat: „Producția europeană și supra-protecționismul american”, că cel mai pronunțat aspect al relațiilor internaționale este definit de contradicția între statele mari, industrializate, și cele mici, care, după război au ajuns la o viață politică intensă, depun mari eforturi să cucerească independența economică, la rîndul ei strîns legată de cea politică. Tendința de a proteja propria piață, de a condiționa împrumuturile de dezvoltare țărilor mici europene, inclusiv României de către Statele Unite este prezentată de autor o cauză principală pentru care „neputînd accepta asemenea condițiuni, sîntem constrînși a ne zbate de atîta vreme, deși cu bogățiile de care dispunem am merita o soartă mai bună”²⁸. Măsurile protecționiste de răspuns la superprotecționismul țărilor industrializate sînt considerate de autor ca fiind cele mai indicate; sînt prezentate modalitățile prin care țările europene vor putea totuși pătrunde pe piața americană — ridicarea calității produselor și aceasta făcîndu-se cu succes numai prin reorganizarea procesului de producție. La acestea, hotărîtoare, se adaugă mărirea exportului agricol și industrial, reducerea naturală a importului prin creșterea producției industriale naționale. În acest mod — conchide și Ion Angelescu, într-un articol ce-i prilejuește o trecere în revistă a dezvoltării economice și financiare a României între 1910 și 1929, România „va putea ajunge la asigurarea unei balanțe comerciale favorabile, spre a putea echilibra balanța plăților generată de angajamentele de plăți derivate din deficite ale balanței comerciale din trecut. . . . Iar după restabilirea acestui echilibru economic, România va trebui să favorizeze intrările de capital, rezultate din balanța favorabilă de plăți, în același timp singura sursă reală de formare a capitalului național”²⁹.

Analizele aprofundate asupra complexului de factori economici naționali sau internaționali, au situat *Analele economice și statistice* pe unul din cele mai importante locuri în presa de profil din țara noastră. Ele au reflectat cu fidelitate — evident prin prisma celor care au scris în coloanele revistei — pozițiile de clasă și de partid ale semnatarilor. În cea mai mare parte însă, acestea au corespuns cu dezideratele majore, prioritare ale interesului național contribuind, în acest fel la clarificarea și chiar la soluționarea realistă a unor probleme de ordin economic apărute în cursul dezvoltării societății românești în primul deceniu interbelic.

„*Analele economice și statistice*” vor continua să apară cu regularitate și vor împlini pe mai departe, mai mult de un deceniu și jumătate, această misiune de formare a unei ideologii de politică economică românească, de informare a specialiștilor, în primul rînd, dar și a publicului larg asupra principalelor aspecte ale vieții economice naționale sau internaționale.

²⁸ *Analele economice și statistice*, 1927, nr. 11—12, p. 79

²⁹ *Analele economice și statistice*, 1929, nr. 9—10, p. 42

**OPTIONS CONCERNANT LE DÉVELOPPEMENT ÉCONOMIQUE
DE LA ROUMANIE DANS LA PREMIÈRE DÉCENNIE
DE L'ENTRE-DEUX-GUERRES REFLÉTÉES DANS LA REVUE
„ANALELE STATISTICE ȘI ECONOMICE”**

R é s u m é

Grâce à son individualité distincte, la revue „Anale Statistice și Economice” a occupé une place de premier plan entre les publications économiques parues chez nous pendant l'entre-deux-guerres. Parmi les membres fondateurs ou collaborateurs de la revue il y a eu beaucoup de personnalités de la vie économique roumaine qui lui ont imprimé un caractère doctrinaire, conservé ensuite au cours de ses 29 années d'existence. En examinant la problématique des articles de la revue pendant la première décennie de l'entre-deux-guerres, la présente étude se rapporte seulement aux opinions, aux propositions et aux prises de position ayant trait aux mutations survenues, après la guerre, dans le développement économique de la Roumanie et du continent européen, de même qu'à leurs implications sur l'échange entre les pays, et, surtout, sur le commerce extérieur de la Roumanie. Elle se propose aussi de présenter les analyses des meilleures voies à suivre dans le domaine du développement économique. Les analyses approfondies du complexe des facteurs économiques sur le plan national et international ont reflété fidèlement les positions de classe et de parti de leurs signataires. Ces positions ont été conformes, dans la majorité des cas, aux desiderata prioritaires de l'intérêt national, contribuant ainsi à la clarification et même à la solution réaliste de certains problèmes et concepts économiques surgis au cours du développement de la société roumaine de la première décennie de l'entre-deux-guerres. À la fin de la présente étude l'on peut trouver d'autres problèmes économiques détachés des articles de la revue.

ANEXE

**PROBLEMATICA ARTICOLELOR, GRUPATE PE SETURI, CONFORM
EXPLICAȚIEI DIN TEXT**

Setul al II-lea

1. Ștefan Chicoș, *Legăturile noastre comerciale cu Franța* (3/1919)
2. * * * *Situația economică și comercială a Angliei. Legăturile ei comerciale cu România.* (9—10/1919)
3. I. D. Ionescu, *Proiectul de convențiune referitor la crearea tarifelor directe de transport între Polonia și România* (12/1919)
4. C. Bungețianu, *Exportul României de lemne în Bazinul Mediteranei înainte de războiul mondial* (4—5/1920); (6/1920)
5. * * * *Germania și comerțul român* (4—5/1920)
6. Ilie Georgian, *Comerțul exterior al României pe anul 1919* (3—4/1921)

7. I. Teodorescu, *Exportul nostru pe primele șase luni ale anului 1921*, (7—8/1921)
8. I. Teodorescu, *Comerțul exterior și valuta* (9—10/1921)
9. Al. Cusin, *Noul regim de export al cerealelor* (7—8/1922)
10. * * * *Comerțul exterior în primul semestru al anului 1923* (7—8/1923)
11. * * * *Regimul exportului în România* (1—2/1924)
12. Ilie Georgianu, *Exportul principalelor produse în trimestrul ianuarie—martie 1924* (5—6/1924)
13. * * * *Regimul de export în vigoare de la 29 oct. 1924* (9—10/1924)
14. Ilie Georgianu, *Comerțul exterior în anul 1923* (1—2/1925)
15. * * * *Despre organizarea exportului* (7—8/1925)
16. * * * *Exportul principalelor articole din România în anul 1924, comparativ cu 1923* (7—8/1925)
17. * * * *Comerțul exterior al României în anul 1924* (7—8/1925)
18. * * * *Relațiile comerciale ale Italiei cu România (1923—1925)* (9—10/1926)
19. N. Mănescu, *Relațiunile noastre comerciale cu Orientul apropiat*. (9—10/1926)
20. I. Antohi, *Relațiile comerciale dintre Elveția și România* (1—2/1927)
21. * * * *Exportul nostru în Italia* (1—2/1927)
22. * * * *Relațiile comerciale între Cehoslovacia și România (1925—1926)* (5—6/1927)
23. L. Vinter, *Le commerce extérieur de la Roumanie. Les relations avec la Grande Bretagne*. (1—2/1928)

Setul al III-lea

1. D. Rottmann, *Criza cărbunilor în Anglia* (7—8/1919)
2. Jean Antohi, *Puterea industrială a Franței în viitor* (7—8/1919)
3. N. Mănescu, *Extensiunea economică a Italiei* (12—1919)
4. I. D. Ionescu, *Reglementarea tranzitului și libertății comerțului internațional prin Tratatul de pace* (4—5/1920)
5. * * * *Datoriile naționale în lume* (1—2/1921)
6. A. Topliceanu, *Situația industriei cehoslovace. Perspectivele legăturilor cu România* (5—6/1921)
7. Corneliu Bălăcescu, *Ce a plătit Germania de la 1918 la 30 aprilie 1922* (7—8/1922)
8. * * * *Austria de azi în cifre* (7—8/1922)
9. Ilie Georgianu, *Comerțul exterior al Cehoslovaciei pe primul semestru al anului 1922* (9—10/1922)
10. I. Georgianu, *Finanțele Poloniei de la constituirea ca stat pînă la finele lui 1921* (11—12/1922)
11. I. Georgianu, *Oficiul statistic de stat al Republicii Cehoslovace* (3—4/1923)
12. I. Georgianu, *Statistica în Rusia Sovietică* (9—10/1923)
13. * * * *Populația Franței după recensământul din 1921* (11—12/1923)
14. C. Bălăcescu, *Situațiunea economică și financiară a Estoniei* (1—2/1926)
15. N. Mănescu, *Începutul crizei economice în Grecia* (3—4/1926)
16. V. Slăvescu, *Datoria publică austro-ungară. Sarcinile României* (5—6/1926)
17. P. H. Suciș, *Suprimarea dreptului de grevă. Noua reformă muncitorească din Italia* (5—6/1926)
18. S. Chicos, *Comerțul exterior al Rusiei Sovietice în ultimii ani* (7—8/1926)
19. S. Chicos, *Banca Națională a Cehoslovaciei și împrumutul american* (7—8/1926)
20. S. Chicos, *Asanarea monetară în Italia* (9—10/1926)
21. * * * *Noi directive în politica economică a Italiei* (9—10/1926)
22. I. Mătăsaru, *Comerțul exterior al Ungariei în 1925* (11—12/1926)
23. E. Porn, *Rezultatele „bătăliei griului” în Italia* (11—12/1926)
24. A. Topliceanu, *Italia în lupta pentru petrol* (11—12/1926)
25. I. Antohi, *Situația industriilor elvețiene în 1926* (3—4/1927)
26. Th. Iordănescu, *Evoluția economică a Angliei la sf. sec. XVIII și începutul sec. XIX pînă în 1920* (7—8/1927)
27. N. Mănescu, *Scurtă privire asupra situației Greciei* (7—8/1927)

29. E. Porn, *Economia națională italiană și revalorizarea lirei* (9—10/1927)
30. N. Mănescu, *Situația economică și financiară a Greciei în 1927* (9—10/1927)
30. V. Geormănescu, *Recensământul profesional în Germania* (11—12/1927)
31. N. Mănescu, *O zonă liberă la Constantinopol* (11—12/1927)
32. E. Porn, *Autonomia administrației monopolurilor italiene* (3—4/1928)
33. T. Iordănescu, *Societatea Națiunilor și reforma agrară a României* (5—6/1928)

Setul al IV-lea

1. A. Topliceanu, *Comerțul internațional de cărbuni* (9—10/1920)
2. C. Bungețianu, *Piața mondială a lemnului* (5—6/1921; 7—8/1921)
3. C. Bungețianu, *Piața mondială a lemnului* (1—2/1922); (3—4/1922); (5—6/1922)
6. * * * *Producția mondială de petrol pe anii 1920 și 1921* (5—6/1922)
7. N. Constantinescu, *Petrolul nostru și acordul de la San Remo* (7—8/1922)
8. * * * *Producția mondială a cărbunelui* (7—8/1922)
9. I. Mătăsaru, *Producția mondială și exploatarea petrolului și cărbunelui pe anul 1922* (11—12/1923)

Setul al V-lea

1. Spiridon Iacobescu, *Serviciul de control al valutei și de plăți externe* (3/1919)
2. Gh. N. Leon, *Valuta și comerțul nostru exterior* (7—8/1919)
3. Virgiliu Ciulli, *Cursul schimbului internațional. Cauzele fluctuațiilor* (11/1919)
4. I. Lepădatu, *Lichidarea monetară a Băncii Austro-Ungare după tratatul de la Saint Germain* (2—3/1920)
5. I. N. Angelescu, *Problema valutară a României* (2—3/1920)
6. V. Iscu, *Rolul capitalurilor străine în naționalizarea industriei petrolului și politica de stat a petrolului* (4—5/1920)
7. I. N. Angelescu, *Criza valutară și politica noastră economică* (9—10/1920)
8. I. N. Angelescu, *Deprecierea generală a valutei și schimbarea sistemului monetar contemporan* (9—10/1922)
9. * * * *Programul financiar de la Genova* (9—10/1922)
10. I. Antohi, *Piața monetară în diverse țări din Europa și cursul leului* (5—6/1926)
11. St. Chicoș, *Asanarea monetară și activitatea Băncii Poloniei* (5—6/1926)
12. V. Slăvescu, *Asanarea financiară și noua politică de căi ferate a Belgiei* (7—8/1926)
13. St. Chicoș, *Criza francului și datoria publică a Franței* (7—8/1926)
14. I. Antohi, *Piața monetară și cursul leului la sfârșitul primului semestru al anului 1926 în Elveția* (7—8/1926)
15. H. Suciș, *Tendențele politicii monetare italiene* (11—12/1926)
16. E. Caranfil, *Repercusiunea metodelor bugetare asupra finanțelor publice în Franța* (11—12/1926)
17. A. Topliceanu, *Moneda rusească* (3—4/1927)
18. I. Antohi, *Piața financiară a Elveției în 1926*
19. E. Porn, *Împrumuturile cu caracter industrial și edilitar acordate Italiei în străinătate* (5—6/1927)
20. I. Teodorescu, *Stabilizarea francului belgian* (5—6/1927)
21. I. Antohi, *Exportul de capital și politica împrumuturilor străine în Elveția* (11—12/1927)
22. I. Mătăsaru, *Cum s-a stabilit moneda și situația economică ungară* (1—2/1928)
23. P. Suciș, *Tehnica stabilizării monetare în Italia* (1—2/1928)
24. I. Angelescu, *Normele urmate și rezultatele obținute în consolidările monetare din statele europene* (3—4/1928)

25. A. Cusin, *Reforma monetară în Rusia Sovietică* (3—4/1928)
26. G. Dimitriu, *Măsurile de stabilizare în Austria* (3—4/1928)
27. St. Chicoș, *Curtea de conturi a Reich-ului* (5—6/1928)
28. C. Pandele, *Experiența monetară a Rusiei Sovietice* (5—6/1928)
29. S. Chicoș, *Le contrôle budgétaire en Italie* (5—6/1929); (7—8/1929)
30. I. N. Angelescu, *Finanțele publice ale României în ultimii 20 de ani* (9—10/1929)
31. V. Slăvescu, *In chestiunea „Băncii Internaționale“* (11—12/1929)

Setul al VI-lea

1. G. Tașcă, *Finanțele publice, Conferința financiară internațională de la Bruxelles* (11—12/1920); (1—2/1921)
2. G. Tașcă, *Refacerea economică a Europei. Problema schimbului și a băncilor de emisiune. Conferința de la Geneva* (1—2/1922)
3. N. Mănescu, *Convențiunea comercială a tratatului de la Lausanne, văzută din punctul de vedere al intereselor comerciale cu Turcia* (5—6/1924)
4. V. Slăvescu, *Problema Dunării la Societatea Națiunilor* (5—6/1926)
5. C. Bălăcescu, *Germania și Tratatul de la Locarno* (5—6/1926)
6. M. Laurian, *Convenția internațională pentru simplificarea formalităților vamale* (5—6/1926)
7. M. Laurian, *Conferința internațională a muncii* (7—8/1926)
8. M. Laurian, *Conferința economică internațională* (1—2/1927)
9. I. Antohi, *Congresul internațional al presei tehnice și profesionale* (9—10/1928)
10. N. Leon, *Problema declinului capitalismului în discuția Congresului asociației „Verein für Sozialpolitik“* (1—2/1929)
11. * * * *Mica Înțelegere Economică* (3—4/1929)
12. B. Solacolu, *Problema reparațiilor și datorii interaliatate. Lucrările celui de-al II-lea Comitet de experți* (5—6/1929)

Setul al VII-lea

1. Alex. Cusin, *Revendicările muncitorimii engleze* (1/1919)
2. G. Mantu, *Taylorismul sau organizarea științifică a muncii* (7—8/1919)
3. I. Teodorescu, *Grevele și aplanarea lor în statul New York* (4—5/1920)
4. * * * *Codul internațional uvrier* (2—3/1920)
5. D. R. Ioanițescu, *Carta muncii. Organizarea internațională a muncii după Tratatul de pace* (1/1920)
6. St. A. Ionescu, *Naționalizarea și monopolul asigurărilor* (7—8/1921)
7. Al. Topliceanu, *Plusvaloarea și socializarea* (9—10/1921)
8. G. Tașcă, *Crizele industriale* (9—10/1922)
9. G. Leon, *Socialismul și individualismul economic* (7—8/1923)
10. G. N. Leon, *Imperialismul și echilibrul economiei mondiale* (1—2/1923)
11. P. N. Panaitescu, *Capitalul străin și organizația noastră economică* (5—6/1924)
12. E. Ene, *Esté capitalul străin o primejdie pentru economia națională?* (3—4/1924)
13. St. Ionescu, *Consolidarea societăților pe acțiuni* (3—4/1924)
14. St. Ionescu, *Capitalism* (7—8/1924)
15. B. Solacolu, *Leon Bourgeois și ideea solidarității sociale* (9—10/1925)
16. G. Strat, *Considerațiuni asupra proletariatului* (11—12/1929)